

۲۲ - مراتب سبعة قوس نزول در ایجاد و ضعف عقیده حکما برپا و عقیده عرفا بوحدة الوجود و اعیان ثابتة

از حضرت نقطه در صحیفه اصول و فروع است قوله الاعلی: "از آنجائی که خداوند قدیم خلق را بجهة عرفان قدرت متجلیه در ایشان خلق فرموده و ثواب و عقاب را علّت همین امر فرموده خلق فرموده مشیّت را لا من شیئی بعلیّت خود مشیّت بلا کیف و بیان و بعد از آن خلق فرمود کلّ اشیا را بعلیّت او و ممکن نیست خلق شیئی که حرف مشیّت بر او وارد شود الا بهفت مرتبه از امکان که اقلّ این در حقّ ممکن ممکن نیست و آن هفت مرتبه مشیّت و اراده و قدر و قضاء و اذن و اجل و کتاب است و اول ذکر شیئی بلا تعلّق ذکر شیئی وجود مشیّت است و حين تعلّق وجود شیئیّت اراده است و حين ذکر معا قدر است و ظهور این ثلاثه رتبه قضا است و در این مقام فرض است بر کلّ ممکنات اعتراف ببدای حقّ سبحانه و تعالی لاجل آنکه بدائی نیست بعد از قضا و ثابت است حکم اذن و اجل و کتاب بعد از امضاء بل حقیقت ابداع و سرّ اختراع وجود این سبعة در عالم غیب و شهود است."

و از آن حضرت در مناجاتی است .

"و انی لاعلم یا الهی انّ الشیئی لما ینسب الیک یظهر حکم المشیة فی صقعه و اذا ینسب الی نفسه ینتبت حکم الارادة فی مقامه و اذا تحقّق ذکر الاتنیینة یظهر حکم الریط باسم القدر و انّ تلك الثلاثة اذا تنزلت تدوّت حکم السبعة حیث لا یمکن ان یتحقّق شیئی الا بتلك السبعة ستة منها لذكر الواو فی حدود الشیئی و واحدة منها لظهوراتها مقام دلالة الله سبحانه و لا یخلق شیئی فی السموات و فی الارض الا بها و لا یمکن ان یلبس حلة الوجود الا بنارٍ لاوّل ذکره ثمّ بماء (لهندسته) ثم بتراب لحفظ وجوده و كذلك قد فصلّ الله آیاته فی الانفس والافاق بالعدل."

و از آن حضرت در صحیفه تفسیر هاء قوله الاعلی: "و انّ الله خلق المشیة لا من شیئی بنفسها ثمّ خلق بها کلّ ما وقع علیه اسم شیئی و انّ العلة لوجودها هی نفسها لا سواها و انّ الذی ذهب من انّ الذات هو کان علة الابداع اشرك بریة من حیث لا یعلم لآته كما هو علیه لن یقرن بشیئی و لا وجود لشیئی معه و لقد ثبت فی الحکمة بان یمکن فرض بین العلة و المعلول حکم المشابهة و لذا قال الامام انّ علة الاشیاء صنعها و هو لا علة له و لقد زلت اقدام بعض العلماء فی بیان ذلك المقام بما یعتقدون امرا ما لا اراد الله فی الكتاب عسی الله ان یعفو عنهم بفضله انه غفور رحیم انّ الذی ذهب بالریط بین الحقّ و الخلق فقد اتبع هواه بمثل ما اتبع الاول و ان ذلك فی مذهب اهل العصمة خطأ لانّ الریط ان كان هو الذات فلیس فی مذهب آل الله بحقّ و انّه هو شرك بحکم ما قرأت علیک من قبل و ان كان خلق لا حاجة عند اهل البیان باثباته و لذا قال الامام علیه السلام حقّ و خلق لا ثالث بینهما و لا ثالث غیرهما و انّ ذلك مشهور عند من اشهد الله خلق السموات و الارض ثم خلق نفسه و کفی بالله علیّ شهید و انّ الذی ذهب بالاعیان الثابتة فی الذات لاثبات علمه تعالی كما ذهب الكلّ الا من شاء الله شرك محض فی مذهب آل الله لانّ ذکر الغیریة بوجودها شاهدة بالتفریق و دالة بالتقطع و انّ الله هو الصمد الذی لم یزل لا یتغیّر و لا یمکن التوحید لاحد حتی لنفسه و ان کلّ اشباح الجوهریات لا وجود لها مع الله ذکره ... و انّ الله هو الصمد الذی لم یلد و لم یولد و لم یمکن له فی الخلق مثال و لا له دلیل فی الامکان لانّ الدلیل دلیل لمن لا یدل بذاته لذاته و انّ النعت وصف لمن لا یوصف بنفسه

لنفسه فسبحان الله عمّا يفترى المشبهون في وحدة الوجود و ما يشهد الله على كلمة ابعدهم لانّ ذكر المقصود فرع الموجود و أنّ الذات هو لم يزل خلو من خلقه و خلقه حين وجد و لا ذكر له عنده و أنّ الذي اضطّرّ الحكماء بذكر اعيان الثابتة و الحقيقة البسيطة هو لمقام اثباتهم في علم الله سبحانه و أنّ اثبات العلم لله من الخلق كذب و افك لانّ الله لم يزل كان علمه نفسه و ما كان معلوم معه و لا يعلم كيف هو الاّ نفسه فمن اراد ان يعرف علمه ففي الحين ليكفر بربه لانّ الذي يوجد حقيقته بابداعه الذي بدع لا من شئى فكيف يقدر ان يعرف علم ربه و هو لم يزل كان عالما و لم يك معه شئى و الان ليكون عالما و لم يك في رتبته شئى و أنّ ذكر القدرة و العلم و كلّ الاسماء و الصفات آيات لخلقها و مكنسة لاهام عباده الاّ يشكوا في بارئهم بشئى."

و از آن حضرت در صحیفه اصول و فروع است . قوله الاعلی: "قائلین وحدت وجود مشرک‌اند بشهادت خود وجود لاجل آنکه وحدتی که اثبات میکنند فرع وجود اثنین است و الا نفی اثنین وحدت از چه مقام است و همچنین اشخاصی که علّت وجود ممکن را ذات حقّ و بربط فیما بین قائل گشته کافرند لاجل آنکه علّت فرع اقتران با معلول و بربط فرع وجود اثنینیت است و هر دو مقام باطل محض است بل حقّ واقع ذات حقّ است و خلق ممکن و شئیى سواى خلق ممکن معقول نیست ... و لایزال خلق خلق است و اقتران با ذات ممکن نیست."

******حاشیة******

في الحديث عن الصادق عليه السلام: لا يكون شئى في الارض و لا في السماء الا بخصال سبع بمشيئة و ارادة و قدر و قضاء و اذن و اجل و كتاب.

و في حديث ايضا . لا يكون الا ما شاء الله و اراد و قدر و قضى با يونس اتعلم ما المشيه قلت لا قال هي الذكر افتعلم ما الاراده قلت لا قال هي العزيمة على ما يشاء افتعلم ما القدر قلت لا قال هي الهندسة و وضع الحدود من البقاء والفاء ثم قال و القضاء هو الابرام و اقامة العين. "مجمع البحرين"

در علم کلام و اصول عقائد اسلامیه بعقیدت عامه متکلمین مشیت و اراده یکی است و کرامیه آندو را از یکدیگر جدا و مشیت را صفت ازلیه و اراده را صفت حادثه در ذات حقّ و متعدد بعدد مرادات و هر اراده را حادث قبل حدوث مراد خواندند و معتزله اراده را قائمه بذاته و حادث نه در محلّ دانستند و قضا را عبارت از وجود جمیع مخلوقات در کتاب مبین و لوح محفوظ بنوع اجتماع و اجمال بر سبیل ابداع گفتند و قدر عبارت از وجود آنها در اعیان بعد از حصول شرائط مفصلّ و یک یک بر همان طریق قضا دانستند.

در قرآن است . قوله تعالى: يفعل الله ما يشاء ويحكم ما يريد . وقوله وان من شيء الا عندنا خزائنه وما ننزله الا بقدر معلوم.